

A. COTRUȘ

H O R I A

ED. IV-a

1937

*Primitia la „Tomul de Căciuni”
la Scoala Bratoșii
1950.*

A. COTRUȘ

H O R I A

1 9 3 7

Inchinare

*te ridici uriaș, de departe,
de dincolo de schinjuri și moarte,
peste-al veacurilor praș și glod,
peste călăuze surde și deșarte..
iar eu, ca și tine ieșit din norod
vorbe de flacări să'nnod,
să desnod,
ca unui vajnic voevod
îți închin această carte...*

Horia

de jos
te-ai ridicat drept, pietros, viforos,
pentru moți,
pentru cei săraci și goi, pentru toți...
și-ai despicat în două istoria,
țăran de cremene
cum n'a fost altul să-ți semene,
Horia !

te-ai desprins aspru din gloată,
cu-obraji supti,
cu ochi crunți,
să lupți
să 'nfrunți
din sălbatecii-ți munți :
oștile craiului, temniță, roată...

*vrut-ai să spinteci pe munți, pe văi,
largi, netede, slobode căi
 pentru-ai tăi
cei mîncăți de străini, despuiați
 de biruri, de sbiri,
 de rele-orînduiri..
 și uitați
 de regi și'mpărați...*

*pîn' la Bălgrad pe roată,
uimind călăi, nemeși, gloată,
 ți-a bătut neschimbat, sub țundra săracă,
aceeași mare, ne'nfricată inimă romano-
 dacă...*

duhul tău trăește încă treaz în munți
și va trăi dîrz cît vor domni peste moși
sbiri crunți
și mișelnici despoți...

urias domn
pe-al adîncurilor noastre sfîșiat somn,
pe-al răzmerițelor roșu praznic, —
mai roși-vei oare vreodat', năpraznic,
acestui neam, viața și istoria, —
tu,
munte
al vrerilor noastre celor mai crunte.
Horia ? !..

umbra roatei

*umbra roatei pe care sîngerat-ai tu
se ridică și-acu,
despărțitoare,
pe-aici între două popoare...
și cască încă
o prăpastie adîncă
ce, străjuită de aspri străjeri,
deschisă prin timp va rămîne
între dîrzul valah fără ieri
și'ntre putredul grof fără mîine...*

țundră de flacări...

*țundră de flacări ți-aruncară pe umeri
munții înalți —
să suferi înmiit cât toți ceialalți
și rănile nicicînd să nu-ți numeri...*

în pământ, în piatră...

în pământ, în piatră, 'n văzduh
trăește pe-aici războinicu-i duh...
potecile toate și-aduc aminte
de mersu-i fierbinte...
împlîntată sus, în pieptul muntelui,
o stemă roșie : inima lui,
împărătească stemă a Ardealului,
singură,
una,
pe totdeauna...

un vierme de cîmpiei te-a vîndut..

*un vierme al cîmpiei te-a vîndut,
mișelește, pentru-un blid de linte
și răsmerița, în mersul ei fierbinte,
s'a rupt în două...*

*trupul ți l-au dus, cu zile 'n lut,
dar gîndul tău aspru rămasu-ne-a nouă,
c'o tărie trează, dîrză, nouă,
sub steagurile lui să mergem înainte...*

întîlnire

istoria
în mersu-i de urcuşuri și căderi,
alături i-a pus, în vălmășagul de ieri,
pe Doja și pe Horia...

ei doi
în gînd și'n faptă s'au întîlnit
peste prăpastia ce'ntre neamul lui Arpad
și noi
de veacuri se sapă neconținut,..

la praznic

șuvoaie de norod, venit să vadă
marea paradă,
se bucurau dela opincă pînă la vlădică...
și peste tot norodul ăsta desrobit,
deodată,
împietrit,
ca într'un vis cumplit,
eu l'am zărit
cum, crunt ca dintr'o tragedie-antică,
pe oase frînte se ridică,
într'o cămașe 'nsîngerată,
Horia însuș — pe roată...

somnul vrut-a să mi-l aducă

somnul vrut-a să mi-l aducă :

sfântă nălucă...

de pe roată ca de pe-o stîncă,

din uitătura-i adîncă

simții că mi-aruncă

o cruntă poruncă,

poruncă pe care, ca un lunatic,

s'o samăn sălbatic,

s'o împrăștiu păgîn

din rumîn în rumîn,

pe uliți, în carte,

pînă la moarte...

ah, nu e !...

ah,
nu e,
încă nu e
loc pe pământul moțesc și valah
pentru colțuroasa ta statue...

dar, poate, într'o zi,
un meșter între cei mai meșteri moți,
un Horia al daltei, uriaș între toți,
va îndrăzni,
mînat de-o vrere idolatră,
și de-adîncuri prea pline,
să te'ntrupeze, aspru, în piatră,
Horia, pe tine !...

de-ai ieși din mormînt...

de-ai ieși din mormînt între noi
și-ai vedea atîția moți zdrențoși pe munții goi
și neamul întreg flămînd ca acu,
ce-ai zice, Horia, tu ? !...

te-ai jelui, ai doini din fluer,
ori ai da un nou, și lung, și roșu șuer,
munții toți să se cutremure,
liftele cîmpiei să tremure,
să le vezi îngrozite de pe culmea-ți săracă
din ale belșugului tîrguri cum pleacă ? !...

de-ai trăi tu
acu,
ce-ai face, Horia, cu mișeii ce vînd
norodul flămînd ? !..
nu ți-ar veni să-i cauți pe toți,
de gîturi să-i scoți,
din paturi, dela cini, dela prînzuri,
și'n mijlocul pieților celor mai mari,
ca pe cei mai mișelnici tîlhari,
de limbă să-i spînzuri ? !...

gîndul tău

*gîndul tău : curcubeu peste veac,
s'a ivit peste furtunile din noi..
ce grof l'ar fi putut stropi cu noroi
să nu-l mai zărească iobagul sărac! ?..*

*gîndul tău : columnă de foc,
dincolo de bezna zilei de azi,
vestește, prin vreme, pentru moșii nomazi :
o mare, statornică oprire pe loc..*

la groapa ta

*cînd strivit, înfrînt,
trupul ți l'au aruncat în mormînt
ai grofilor străjeri, —
cu propria-i mînă
și-a strîns întîiul bulgăr de țărînă
pentru propria-i groapă, Ungaria de ieri...*

n'ai fost nici barem cneaz...

*n'ai fost nici barem cneaz..
bătut-ai tăcut al șesului glod
și-ai sîngerat pe piatra muntelui
cu gînd viteaz..
din norod te-ai ridicat, pentru norod..
de-aceea, veac după veac,
îți va ridica statornice statui
doar pe piatra gîndurilor lui
poporul sărac...*

prin a veacurilor cruntă strîmbătate...

*prin a veacurilor cruntă strîmbătate,
tu ai fost întîiul
ce făcut-ai să i-se simtă opincii călcîiul
și după-ale grofilor uși ferecate...*

*ai stat ca de-oțel și glăsuț-ai verde și tare
oriunde nedreptatea-și zornăia cătușile...
cînd n'a mai fost chip, deschisu-le-ai
munților ușile
și-ai chemat la luptă fără cruțare...*

*și lup,a curge de-atunci înainte:
mare de foc prin vremuri pîn' la capăt...
pe muchi de răsmeriți mă rup azi și scapăt:
nour peste leagăne moțești și morminte...*

grofii au crezut că te-au înfrînt...

*grofii au crezut că te-au înfrînt
și te-au închis, pe totdeauna, în mormînt,
dar tu, cît Ardealul aceasta de mare,
pe-al primejdiei roșu cal călare,
te-ai ridicat, peste mormânt, mai dîrz,
mai tare...
și te-ai însutit,
te-ai înmîit,
necontinit,
ca iobagi'i'n suflet să te poarte,
în lupta lor pe viață și moarte....*

n'ai fost nici voevod, nici crai...

*n'ai fost nici voevod, nici crai,
n'ai purtat sceptru nici mantie cezanică...
aşa precum erai:
cu căciulă, în opinci și'n sarică, —
cine-ar fi putut chipul să-ți suie
pe-o piatră de statuie?!...*

am fost ținuți în întuneric...

*am fost ținuți în întuneric
ca niște osîndiți la moarte
și la ucigașe tăceri...
dar acum, descătușați, în văzduhul feeric
și liber — al gândului,
văzul cui,
dintre iobagii și călăii de ieri,
va străbate oare mai adînc și mai departe?!...*

în munții tăi

*pe-aici vitejia, cu sânge
drum și-a spintecat spre desrobire...
pe-aici trăește-un neam
ce nu știe plînge...
nici să se sperie, nici să se mire...*

*pe-aici vitejia-i o datină
moștenită în sînge de fieștecare...
potrivnicii ce cred că isbind-o, o clatină,
o fac să crească și mai mare...*

*pe-aici legați de stîncă săracă,
c'o patimă aspră și idolatră,
sbatu-se moșii ce știu să vrea și să tacă,
moșii tăi de fier și de piatră...*

mort e de mult Iosif împăratul...

*mort e de mult Iosif împăratul
și praf alesu-s'a de 'mpărăția lui...
cît vezi pe-aici, dealungul și dealatul,
e slobod astăzi drumul moșului...*

*altă rînduială, alte graiuri, alte legi...
răsună dulce chiar și asprele porunci
date drept, pe limba noastră, nației întregi,
cum pentru noi nu răsunau atunci...*

*drumul nostru merge tot mai neted înainte,
dar departe pe întinsul colțuros al drumului
o ruptă roată ne aduce-aminte
de jertfa ta ce n'a perit ca umbra fumului...*

în chiote de luptă

*în chiote de luptă
ai țîșnit din liniștea odată ruptă...
și cine știe unde-ai fi ajuns
pe drumul început —
de nu te-ar fi vîndut !...*

numele tău

*numele tău : cucuvea uriașe
pe castelele grojești de-odinioară,
pe turnuri și pe porți de orașe...*

*numele tău : pasăre albă
peste-a moșilor pietroasă țară
și pe trupu-i : roșie platoșe și slabă ..*

călăuză

*dreaptă călăuză pentru noul drum
mai de preț ca aurul din Zlatana, Brad
și Săcărîmb
așteptăm din munții tăi de-acum :
un Horia uriaș al gândului,
cu străfulgerările și văzul lui
să lumineze drumul nostru orb și strîmb...*

Alba-Iulie, de praznic îmbracă-te !...

*Alba-Iulie, de praznic îmbracă-te ! —
și-adună-ți cei mai drepți
și mai pietroși voinici
din munți, din câmpii, de pe maluri de ape,
cu inima unii de alții aproape,
să-și prăznuiască desrobirea aici
unde Horia, de sub zăvoare și lacăte,
a fost dus să moară pe roată...*

Horia, dormi liniștit...

*Horia, dormi liniștit...
gîndul tău de foc a biruit...
grofii ca o apă tulbure s'au dus,
pe totdeauna, spre apus...*

*Horia, dormi liniștit...
vreri aspre veghează neconținut
și'nchid, pentru năluci și strigoi,
toate drumurile'ntoarcerii'napoi...*

Alba-Iulia

*după ce, cu pas de împărat
Mihai Viteazul te-a călcat, —
cu cele două roate
semeț ridicate,
peste fardelegi și strîmbătate,
aici în cetate
și'n inima neamului acesta de fier,
grofii, în smintită, crîncenă trufie
înălțat-au neîncetat,
din leat în leat,
pe sîngerîndă, vie temelie,
mii și mii de ziduri pîn'la cer
între noi și'ntre-a lui Arpad semînție...*

ce furci, ce scaune de foc?!...

*ce furci, ce scaune de foc
ne-ar mai putea opri, de-acum, pe loc?!..*

*cînd tu ai vrut și-ai îndrăznit atît,
ce vorbe ne-ar putea rămîne încă
rupte'n gît?!...*

*cutezanță — viu cuțit de joc,
iată, viața ca pe-un ban fără de preț,
mi-o joc!*

*drumul ce'n prăpastii, rupt, prin ceață-l văd,
crunt îmi crește joamea de isbîndă
și prăpăd...*

C U P R I N S U L I.

1.	<i>Închinare</i>	3
2.	<i>Horia</i>	4
3.	<i>umbra roatei</i>	7
4.	<i>țundră de flacări</i>	8
5.	<i>În pământ, în piatră</i>	9
6.	<i>un vierme-al câmpiei te-a vîndut</i>	10
7.	<i>întîlnire</i>	11
8.	<i>la praznic</i>	12
9.	<i>somnul vrut-a să mi-l aducă</i>	13
10.	<i>ah, nu e</i>	14
11.	<i>de-ai ieși din mormînt</i>	15
12.	<i>gîndul tău</i>	16
13.	<i>la groapa ta</i>	17
14.	<i>n'ai fost nici barem cneaz</i>	18
15.	<i>prin a veacurilor cruntă strîmbătate</i>	19
16.	<i>grofii au crezut că te-au înfrînt</i>	20
17.	<i>n'ai fost nici voevod, nici crai</i>	21
18.	<i>am fost ținuși în întuneric</i>	22
19.	<i>în munții tăi</i>	23
20.	<i>mort e demult Iosif împăratul</i>	24
21.	<i>în chiote de luptă</i>	25
22.	<i>numele tău</i>	26
23.	<i>călăuză</i>	27
24.	<i>Alba Iulie, de praznic îmbracă-te</i>	28
25.	<i>Horia, dormi liniștit</i>	29
26.	<i>Alba Iulia</i>	30
27.	<i>ce furci, ce scaune de foc</i>	31

OFFICIUM
LIBRARIE
lei. 20
BUCURESTI
1954 CAROL 16

TIPOGRAFIA ȘI LEGĂTORIA
"OLIMPUL"
ALEXE HENEGARIU
București, — Strada Olimpului No. 42
TELEFON 4.32.20

HORIA de A. COTRUS, EDITIA I

UNU74487

15.00 RON

100-A